

Angela Merkelová ako fenomén doby

Branislav Krasnovský

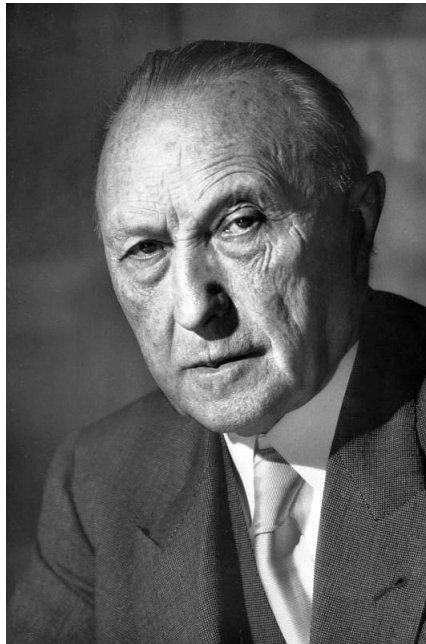
28. januára 2021 ✚ **Politika**

Trojica nemeckých kancelárov Adenauer - Kohl - Merkelová

V Nemecku sa pomaly končí politická kariéra Angely Merkelovej a verejnosť a odborníci bilancujú jej vplyv na nemeckú politiku, pričom ju porovnávajú s nemeckými premiérmi Konrádom Adenauerom a Helmutom Kohlom.

Konrad Adenauer (1876-1967) bol nemecký konzervatívny politik a štátnik. Je považovaný za jedného z najvýznamnejších nemeckých politikov. Bol prvým povojnovým predsedom vlády Nemecka (1949–1963), zakladateľom a prvým predsedom Kresťansko demokratickej strany CDU (1950–1966), strany ktorá má od svojho vzniku popredné miesto na politickej scéne Nemecka.

Po rozdelení Nemecka bol v roku 1949 zvolený za prvého kancelára Spolkovej republiky Nemecko (v bývalom socialistickom bloku bolo používané ako oficiálne označenie Nemecká spolková republika). Túto funkciu po troch ďalších úspešných voľbách zastával až do roku 1963. V období 1951-1955 zastával súčasne aj funkciu ministra zahraničných vecí. Jeho politickým cieľom bolo znovuzjednotenie Nemecka a začlenenie SRN do západných ekonomických a politických štruktúr. Za jeho vlády vstúpila krajina do NATO (1955), boli nadviazané diplomatické styky so ZSSR (1955) a bola podpísaná nemecko-francúzska zmluva (1963). Postupne však strácal sympatie a nakoniec sa z politického života stiahol.

Konrad Adenauer

zdroj: wikimedia commons

Helmut Kohl (1930-2017) býva označovaný ako kancelár zjednotiteľ. Pod jeho taktovkou prišlo k zjednoteniu Nemecka a dňa 3. decembra 1990 sa stal predsedom vlády obnoveného štátu. V čele

západonemeckej vlády stál Kohl od roku 1982, kedy jeho Kresťansko-demokratická únia (CDU) vytvorila koalíciu s nemeckými liberálmi (FDP).

Kohl bol veľkým zástancom európskej integrácie, dostával sa pomerne často do konfliktu s Margaret Thatcherovou. V kresle premiéra vydržal až do roku 1998, kedy CDU vo voľbách prehrala so sociálnymi demokratmi a Kohla vo funkcii nahradil Gerhard Schröder. K porážke Helmuta Kohla prispeli aj údajné finančné machinácie vo vedení CDU, Kohla nepodržala ani Angela Merkelová, ktorú práve on priviedol do vrcholnej nemeckej a európskej politiky.

Život Angely Merkelovej do roku 1989

Angela Dorothea Merkelová, rodená Kasnerová sa narodila v roku 1954. medzi rokmi 2000 až 2018 bola predsedníčkou Kresťanskodemokratickej únie Nemecka (CDU). Odborníkmi je považovaná za faktickú líderku Európskej únie a časopis Forbes ju považoval za jedného z najmocnejších politikov na svete.

Otec Angely Merkelovej sa dobrovoľne presťahoval do východonemeckého mesta Perleberg. Ako evanjelický a prokomunistický farár bol pravdepodobne tiež agentom STASI. V roku 1954 odišiel dobrovoľne zo západného Nemecka do vtedajšej Nemeckej demokratickej republiky (NDR), čo je v skutku rarita, väčšina Nemcov počas celého obdobia socializmu utekala naopak z Východu na Západ a mnohí boli pritom na hraniciach políciou a pohraničníkmi zastrelení.

Merkelovej otec sa výraznou mierou podieľal na rozbití celonemeckej Organizácie evanjelických cirkví v NDR a spolupracoval v komunistami kontrolovanej organizácii „Kresťanská mierová konferencia“, ktorej členovia spolupracovali s komunistami.

Merkelová sa verejne priznala, že ako dieťa a mladé dievča bola šťastná, že bola súčasťou pionierskej organizácie a FDJ (Slobodná nemecká mládež, východonemecká obdoba Socialistického zväzu mládeže alebo SZM u nás). V FDJ robila kariéru aj na univerzite počas štúdia fyziky v Lipsku. FDJ bola silne ideologickou mládežníckou organizáciou, ktorá si kládla za cieľ vychovávať vytrvalých bojovníkov za vznik komunistickej spoločnosti.

Aktívna v „eFDéJot“ zostala Merkelová aj po ukončení vysokoškolského štúdia, keď nastúpila do Inštitútu fyzikálnej chémie Akadémie vied NDR v Berlíne. Dostala sa vysoko a na vskutku zaujímavý post – v miestnej organizácii FDJ zodpovedala za agitáciu a propagandu.

V roku 1977 sa ako 23-ročná vydala za študenta fyziky Ulricha Merkela, manželstvo však nevydržalo a rozviedla sa v roku 1982. Jej druhým manželom sa stal profesor Joachim Sauer, s ktorým sa zosobášila v roku 1998. Získala doktorát v kvantovej chémii a od roku 1986 až do pádu socializmu v NDR v roku 1989, pracovala oficiálne ako vedecká pracovníčka.

Angela Merkelová však bola podľa všetkého tiež agentkou STASI (východonemecká tajná bezpečnosť) s krycím menom IM Erika. IM (*Inoffiziell Mitarbeiter*) je označenie pre neoficiálneho spolupracovníka STASI.

Merkelová vo vyjadreniach pre novinárov svoju spoluprácu so STASI odmieta, prístup k spisom Merkelovej však neexistuje. Ešte počas éry NDR viackrát navštívila západné Nemecko, čo pre východných Nemcov nebolo bežné a ľahké. Zložka Merkelovej ostáva naďalej veľkou neznámou, veľká časť dokumentov o

Merkelovej totiž už mohla byť dávno zničená, keďže v roku 1989 sa vo veľkom zametali stopy.

Merkelová však priznala, že sa ju v roku 1978 snažili agenti STASI zverbovať, tvrdí, že návrhy na spoluprácu odmietla, zároveň ale žiaden postih za odmietnutie nemala, čo je viac než podozrivé. V rokoch 1986–1989 sa Merkelovej cesty do západného Nemecka zintenzívnili, pričom cestovať do západného Nemecka bolo obrovským privilegiom. STASI ju preverovala, a to, že ju do západného Nemecka pustili, s najväčšou pravdepodobnosťou znamená, že mala jej dôveru. Pomerne často cestovala aj do ďalších socialistických krajín – Československa, Poľska a ZSSR.

Pri návrate z Poľska raz našli u Merkelovej materiály poľskej protikomunistickej Solidarity. Žiaden trest ju nečakal a pokračovala domov bez problémov, čo by takisto mohlo byť nepriamym dôkazom o jej spolupráci a že bola skutočne agentkou. Merkelová v tom čase tvrdila, že netuší, ako sa materiály objavili v jej batožine a že po poľsky vôbec nevie.

Merkelovej politické počiatky od roku 1989

Ďalším krokom v politickej kariére členov FDJ bol vstup do komunistickej strany. Merkelovej pomohol rok 1989 a rozpad Východného bloku, takže do komunistickej strany NDR už nemusela vstúpiť a vstúpila naopak, do nemeckej CDU. Okolie Merkelovej sa aj po roku 1989 len tak hemžilo bývalými agentami STASI, z ktorých mnohých dôverne poznala. V apríli 1990 nastúpila ako hovorca poslednej vlády NDR, vedenej premiérom Lotharom de Maizièrè, ktorý bol takisto evidovaný ako spolupracovník STASI a ktorý Merkelovej plne dôveroval. V roku 2005 sa objavili tiež informácie, podľa ktorých mala Merkelová okolo roku 1980 za úlohu sledovať popredného odporcu východonemeckého režimu, Roberta Havemanna.

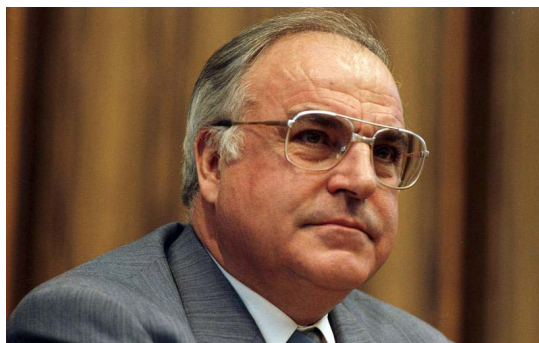
V roku 1991 bola Merkelová vymenovaná za spolkovú ministerku pre ženy a mládež Nemecka vo vláde kancelára Helmuta Kohla. Neskôr, v roku 1994 sa stala spolkovou ministerkou životného prostredia.

Helmut Kohl voviedol Merkelovú do vysokej nemeckej politiky a ona sa mu odvdáčila tak, že ho zradila. Ku koncu života vydal Helmut Kohl svoje pamäti, kde sa na adresu Merkelovej vyjadroval veľmi kriticky.

Hovoril o tejto bývalej fyzičke z NDR, ktorej dal v roku 1991 ministerské kreslo, že z „politiky EÚ nič nechápe“. Obviňoval ju aj z neokrôchanosti. „Pani Merkelová nevedela ani poriadne držať vidličku a nôž. Na štátnych recepciách som ju opakovane musel napomínať, aby sa vzchopila,“ povedal bývalý kancelár. Pamäti Kohl pripravoval s novinárom Schwanom, neskôr sa však nepohodli, takže väčšia časť Kohlových pamätí vyšla za Schwanovho prispenia.

Helmut Kohl sám seba nekriticky považoval za historickú postavu formátu Otta von Bismarcka. Vyjadril sa aj na adresu iných významných politikov svojej doby. Gorbačov podľa neho zistil, že ekonomicky sa ZSSR nedokáže udržať, pozitívom bolo, že skoncoval s komunizmom nenásilne a bez krviprelievania. Pozitívne sa Kohl vyjadroval o Ronaldovi Reaganovi, ktorého mnohí podceňovali – francúzsky prezident François Mitterrand ho vnímal ako slabomyseľného herca. Kohl naopak vysoko hodnotil, ako dokázal Reagan získať ohlas u sovietskych vrcholných politikov.

Najviac kritický bol však vo svojich pamätiach voči Merkelovej a exprezidentovi Wulfovi. Všetci Merkelovú vnímali ako Kohlove dievča a Kohl sa nevedel vyrovnáť s tým, že ho v roku 1998 zradila, Wulffa označil tiež za veľkého zradcu a úplnú nulu a spolu s Merkelovou ho kládol na spodok nemeckého politického rebríčka.

Helmut Kohl na zábere z roku 1987

zdroj: wikimedia commons

Nemeckými občanmi bola Merkelová striedavo milovaná a nenávidená. Považovali ju za zradkyňu konzervatívnej politiky a takisto negatívne ju vnímali v roku 2005, keď prebrala vládu po Gerhardovi Schröderovi.

Kancelárka Merkelová

Po spolkových voľbách v roku 2005 sa Merkelová stala prvou kancelárkou v dejinách Nemecka. Stála na čele veľkej koalície Kresťanskodemokratickej únie Nemecka (CDU), sesterskej Kresťansko-sociálnej únie Bavarska (CSU) a Sociálnodemokratickej strany Nemecka (SPD).

V roku 2007 sa stala predsedníčkou Európskej rady a zohrala veľkú úlohu pri uzatvorení Lisabonskej zmluvy a Berlínskej deklarácie. Jednou z jej priorít bolo a stále je posilňovanie transatlantických ekonomických vzťahov. Zohrala kľúčovú úlohu pri riešení ekonomickej krízy na Európskej aj medzinárodnej úrovni. 26. marca 2014 sa stala najdlhšie slúžiacou vedúcou vlády v Európskej únii. Počas Európskej migračnej krízy čelila ostrej kritike za otvorený prístup k prijímaniu imigrantov.

V nasledujúcich spolkových voľbách, v roku 2009, Merkelovej CDU získala najväčší počet hlasov a vďaka tomu bola schopná vytvoriť vládnu koalíciu so Slobodnou demokratickou stranou (FDP).

Merkelovej sú vytýkané snahy získať čo najväčší priestor a kroky, ktoré viedli k presunutiu CDU sprava do silného stredu, v ktorom spájala neoliberálnu hospodársku stratégiu, konzervatívne hodnoty a sociálny pohľad. Merkelová vzala SPD funkciu ochrancu sociálneho štátu, obrúsila konzervatívne hrany CDU a sústredila sa v prvom rade na rozvoj ekonomiky Nemecka.

Popularita Merkelovej stúpala v čase konjunktúry, v dobe finančnej krízy klesla jej popularita až na dno, takisto stratila sympatie veľkej časti Nemcov kvôli svojej migračnej politike od roku 2014. Problémy sa jej však podarilo ustáť a za posledných 10 rokov je podľa odborníkov Nemecko ekonomicky i sociálne najstabilnejšie od roku 1990.

Po ďalších spolkových voľbách, v roku 2013, ktoré CDU pod Merkelovej vedením prenikavo vyhrala so ziskom až 41,5% hlasov, CDU opäť vytvorila veľkú koalíciu s CSU a SPD, pretože FDP stratila takmer všetko svoje zastúpenie v Spolkovom sneme.

Vo voľbách v roku 2017 CDU opäť zvíťazila, no už nie tak presvedčivo ako v predchádzajúcich voľbách. Po týchto voľbách nasledovalo dlhé vyjednávanie, potom čo predseda Sociálnodemokratickej strany Martin Schulz vyhlásil, že on ani jeho strana už viac nechcú pokračovať v práci vo veľkej koalícii s CDU a CSU.

Politickú krízu sa podarilo z pohľadu Merkelovej úspešne vyriešiť v januári 2018, kedy CDU/CSU a SPD vyhlásili, že v predbežných rozhovoroch dosiahli prelom a dohodli sa na vzniku koalície. Následne sa dohodli na koalíčnej zmluve a vláda na čele s Merkelovou sa ujala svojej funkcie v marci 2018.

Nemecká kancelárka Angela Merkelová (CDU)

zdroj: TASR

V októbri 2018 Merkelová oznámila, že sa na decembrovej konferencii strany už nebude uchádzať o post líderky Kresťanskodemokratickej únie, ako svoju nástupkyňu protežovala Annegret Krampová-Karrenbauerová, tá sa však napriek zjavnej podpore nedokázala úspešne presadiť. Spoločne s oznámením rozhodnutia o neuchádzaní sa o post predsedníčky strany vyhlásila, že sa už ani nechystá opätovne kandidovať na post kancelárky po spolkových voľbách v roku 2021.

Post Merkelovej éra

Merkelová končí vo vrcholnej politike, aktuálne ju nahradil Armin Laschet, ktorého mnohí považujú za pokračovateľa jej politiky. Po odchode ju budú porovnávať aj s ďalšími významnými nemeckými politikmi – Helmutom Kohlom, Gerhardom Schröderom či Konrádom Adenauerom. Nech už toto porovnanie dopadne akokoľvek, zostane medzi Merkelovou a jej predchodcami veľký rozdiel.

Adenauer a Kohl budovali spoločenský systém v čase existencie tak bipolárneho sveta ako aj jednopolárneho sveta. Platili politicko-ekonomické schémy z konca 20. storočia, dnes sa však už táto paradigma rozpadla a euroamerická civilizácia hľadá novú paradigmu, ktorá sa nesie v znamení turbulencií na americkej politickej i ekonomickej scéne. Merkelová nasmerovala Nemecko k zelenému obratu v energetickej politike. Jej postavu budú v najbližšej dobe hodnotiť desiatky politológov, ekonómov, historikov a sociológov a je možné, že k nej nakoniec zaujmú kritický postoj a na jej hlavu sa znesie rovnaká kritika, aká sa svojho času zniesla aj na hlavu Helmuta Kohla.

URL adresa článku: <https://christianitas.sk/angela-merkelova-ako-fenomen-doby/>